

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO III. — Štev. 5.

NOVO MESTO, 1. FEBRUARJA 1952

CETRTLETNA NAROČNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETER

SINDIKALNE PODRUŽNICE ZBORUJEJO

Smo v mesecu občnih zborov sindikalnih podružnic in priprav na volitve novih delavskih svetov. O pripravah na te zборе je predvsem sindikalni tisk že precej pisal, sindikalne organizacije pa so o njih obvestile podružnice pisмено in na okrajnih plenarjih OSS. V novomeškem okraju navzlic plenumu OSS pa priprave na občne zборе sindikalnih podružnic niso še nič kaj dosti razmislile. Vse kaže, da bo treba na letošnjih občnih zborih temeljito prereseti vrste sedanjih odborov podružnic in izvoliti v nova vodstva podružnic res sposobne in sindikalni stvari predače člane, ki se ne bodo strašili dela in odgovornosti. Občni zbor sindikalne podružnice naj bo članom podružnice in celemu podjetju

Od tedna do tedna

Sedanje zasedanje Organizacije združenih narodov se bliža koncu. Pozornost sveta, ki je bila več tednov obrnjena v Pariz, se sedaj obrača k drugim žariščem, kjer zadevajo razna politična naspotja druga ob drugo. Angleški imperij doživlja krizo, o kateri je bilo zadnje tedne napisanih menda največ komentarjev. Churchill se je vrnil iz Amerike in je že poročal svoji vladi, kaj je tam opravil. Sedaj ga čaka huda ura v parlamentu, kjer ga bodo laburisti (delavski poslanci) napadli, da je obljubil preveliko pomoč Amerikancem pri njihovih načrtih na Daljnem vzhodu.

Medtem pa so se v Londonu nekoliko oddahnili zaradi položaja na Bližnjem vzhodu. Se ko je na mnogih krajih v glavnem mestu Egipta, v Kairu, gorelo in so se stisnili strelci demonstrantov proti Angležem (demonstranti so napravili baje za 40 milijonov šterlingov škode), se je egiptovski kralj Faruk odločil in odstavil Nahas paševu vlado, ker ni uspela obržati reda v deželi ter pooblastil novega človeka, kakor pravijo, neodvisnega politika Maher pašo, da je sestavil novo vlado, ki bo vodila umirjenjšo politiko do angleških čet v Sueskem prekopu. Ali je zmagala kraljeva privržnost Londonu, ali pa so k temu pripomogli tudi ameriški opomini? Ti opomini so bili morda tudi sad razgovorov med Churchillom in Trumanom, saj je Churchill s svojim popuščanjem na Daljnem vzhodu tudi napravil ameriški politiki lepe usluge.

Ce bosta egiptovska in angleška vlada našli mirnejšo pot za rešitev spora, rešitev, ki bo pravična in trajne vrednosti, bo to seveda pomenilo močan prispevek k pomirjenju na svetu. Po zelo obširnem in ostrem pisanju moskovskega tiska sočeti, je namreč Kremenlj že krepko računal, da bo ob tem sporu izbil koristi zase. V svetovnem tisku se namreč širijo glasovi, da je Višinski pripotoval domov z načrti, da bi Rusija prodajala za bombaž Egiptu tanke in avtomatsko orožje. Pa tudi zadnja nota Ameriki, v kateri Moskva protestira proti namenom, da bi se za Bližnji in Srednji vzhod ustanovilo posebno poveljstvo, ki bi štittilo področje pred agresijo in v katerem bi sodeloval tudi Egipt, daje slutiti, da so se kominformovski poglavarji začeli resno ukvarjati z mislijo, da bi zase odščipnili kakršne koli imperalistične postojanke v tem delu sveta.

Nič manj kot egiptovsko vprašanje, je tudi nemško zopet v ospredju. Ne bo napak, če ugotovimo, da se iz nemškega vprašanja v kakršni koli obliki lahko izcimijo škodljivi pojavi prav zaradi tega, ker je ta dežela še vedno razdeljena in so predvsem v Moskvi odločeni, da svojega dela ne bodo izpustili iz rok, ker jim izkoriščanje zasedene ozemlja močno koristi pri ustvarjanju njihovega »komunizma«. Zaradi tega poganjajo razne maščevalne ideje in organizacije. Pred nekaj dnevi je imel na primer v Bremenju v neki cerkvi binjši nacistični vrhovni dirigent »Arbeitsdiensta« Niel koncert, na katerem so igrali nacistične korčnice. Dvorana je bila v prvem nadstropju, okrog 1500 poslušalcev pa je tako navdušeno pelo z muziko vred in aplaudiralo, da so popokale žarnice v prtiličju. To je seveda samo delec podobnih izbruhov, ko iščejo ljudje uteho v spominih na »slavno« preteklost.

Posebno pozornost pa je nemško vprašanje zbudilo zadnje dni še z neke strani: V Parizu je bila konferenca ministrov za ustanovitev evropske armade, na kateri je bil navzoč tudi zahodnonemški zastopnik Hallstein, ki je ob koncu konference v presenečenje vseh izjavil, da Zahodna Nemčija ne bo mogla biti član evropske skupnosti, če je hkrati ne bodo sprejeli kot enakopravne članice v Severnoatlantsko zvezo. V istem času pa je zahodnonemški kancler Adenauer zagrozil, da bo Nemčija bojkotirala evropsko armado, če Francija ne bo priznala Posarja za autonomno državo. Ti dve zahodnonemški zahtevi se opirata na moč svoje dežele, ki je gospodarsko zelo narasla in igra pomembno vlogo v načrtih zahodnoevropske obrambe. Adenauerjeva vlada ve, da so načrti o obrambi zahodne Evrope brez Nemčije brezuspešni, zato je začela tako krepko udarjati po mizi in zahtevati koristi zase.

pravi praznik. Spored zborov in sklepi naj bodo zato taki, da bodo pritegnili vse navzoče k sodelovanju, z zborov pa naj člani sindikatov odhajajo zadovoljni in z zavestjo, da so opravili pomembno delo. Nič ne bi bilo napačno, če bi s predvidenim za uvod pripravili krajši kulturni program. Prostor, kjer bo zbor, naj bo prijetno okrašen. Poziv na tekmovanje delavskega upravljanja naj bi bil prva točka občnega zbora, če o njem že niste morda prej na sestanku temeljito razpravljali. Občni zbor sindikata naj bo svečana obljuba, da bomo vložili v novem tekmovanju vse naše sposobnosti za nove uspehe. Občni zbor sindikata pa naj bo hkrati temeljita priprava na volitve delavskega sveta v podjetju. Organizacija naj se po občnem zboru v celoti razgljibe v pravo sindikalno življenje. Pred nami je kopica pomembnih nalog pri uresničevanju novih gospodarskih ukrepov in samoupravljanju. Vedno bolj in bolj rastejo pravice delovnih kolektivov pri upravljanju naše celokupne proizvodnje. Družbene obveznosti delavskih kolektivov nenehno naraščajo. Občni zbori sindikatov bodo zato položili račune dosedanjega dela in uspehov, predvsem pa bodo nakazali obširne naloge, ki so pred nami.

Nov način gospodarjenja ne nastaja v naši domovini sam po sebi. Od nas vseh terja zavestnega razrednega boja temeljitega obračuna z vsem starim, odmrlim, kar marsikje še hromi našo proizvodnjo in ovira samoupravljanje. Boj za uresničitev vseh naših izprememb bo predvsem dobojeval naš delavski razred, ki je tudi v preteklosti vedno znova dokazoval, da se ne straši žrtve in naporov, kadar terja domovina od njega izpolnitve novih nalog. Brez težav seveda tudi tokrat ne bo šlo. Pri njihovem premagovanju pa nam morajo v odločilni meri pomagati prav naše sindikalne organizacije. Gre za vzgojo članstva sindikatov, za poglobljanje kulturno-prosvetnega dela v naših vrstah, za čedalje večje razumevanje našega gospodarstva kot edinstvene celote. Socializem gradimo v pogojih, kakršnih ni imela še nikoli nobena država na svetu.

Boj za socializem je cilj delavskega razreda, kateremu se ne moremo in ne smemo odreči. Letni obračuni naših osnovnih sindikalnih organizacij zato ne smejo izveneti kot prazna dolžnost, temveč kot resničen obračun s preteklim letom, ob katerem pa si jasno začrtujemo pot za nove zmagave in zaključimo leto prve Titove petletke.

Lep uspeh združnikov na Trški gori: 230 din za delovni dan

V nedeljo 27. januarja so imeli združniki na Trški gori redni letni občni zbor, katerega so sami imenovali »naš največji praznik«. Uspeh njihovih delovnih danov v lanskem letu je najbolj razviden iz čistega dohodka in višine zaslužka delovnega dne: 230 din za vsak delovni dan. O naporih, razvoju in uspehih kmečke delovne zadruge na Trški gori bomo obširneje poročali prihodnjč.

Dolenjski grič in holti so pokriti z belo odejo. Vlak si je komaj utri pot iz Ljubljane. Sneg povzroča mnogo nevesnosti, posebno otrokom pa tudi mnogo veselja.

V okraju Trebnje se pripravljajo na volitve občinskih odborov OF

V pripravah za bližnje volitve občinskih odborov OF v trebnjskem okraju je bilo v zadnjem tednu postavljenih več iniciativnih odborov za izvedbo teh volitev. Odbore sestavljajo člani Partije, Fronte in ostalih množičnih organizacij, poverjena pa jim je izbira kandidatov in sestava kandidatne liste za občinske odbore OF. Med članstvom Fronte je precej zanimanja za nove frontne volitve.

24. januarja je bila v Trebnjem konferenca predsednikov in tajnikov KLO trebnjskega okraja. Na konferenci, kateri je prisostvoval tudi član Kmečke komisije pri CK KPS tov. Štrukelj, so med drugim obravnavali vprašanje gospodarskega računa in rentabilnosti krajevnih komunalnih podjetij, razpravljali so o družbenem planu, sečnji in pogozdovanju goščav ter redko rastočih gozdov. Precej je bilo razpravljanja tudi o utrjevanju zakonodaje, ki se v praksi dela krajevnih odborov še vse premalo dejansko izvaja.

O. K.

V novomeškem okraju je bil POPIS ŽIVINE PREDČASNO ZAKLJUČEN

Popis živine, perutnine in čebelnih panjev je izvedlo v novomeškem okraju 69 popisovalcev. Skoraj vse krajevne popisne komisije so odposlale na okraj ves popisni material že pred določenim rokom in brez napak. Izjema sta samo KLO St. Peter in Globodol, kjer so bili podatki precej pomešani, kar pa je bilo pozneje popravljeno. K dohramu uspehu popisa je pripomogla skrbna organizacija popisa, temeljite priprave in stalna pomoč članov okrajne kontrolne popisne komisije, ki so ves čas pomagali posameznim popisovalcem in jih kontrolirali. Vsi popisovalci (z izjemo gornjih dveh primerov) so se zavedali važnosti točnega popisa in so svoje delo vedno izpolnili. Da so popisovalci delo opravljali s čutom odgovornosti, je najboljši dokaz to, da so sproti odkrivali vse utaje. Utaj je bilo letos veliko manj kot prejšnje leto — samo 29, dokim jih je bilo v prejšnjih popisih tudi nad sto.

Največ utaj je bilo ugotovljenih v KLO

Kaj deta Otepševalno društvo v Kočevju?

Otepševalno društvo v Kočevju pripravlja delovne plane ter ostale načrte, da bo spomladaj lahko takoj pričelo z obširnimi deli.

Društvo si bo v tem letu zgradilo in uredilo lastno vrtnarijo za razne vrste okrasnega svejca, grmičja in drevoja. Po novem urbanističnem načrtu bo v mestu več parkov, manjših nasadov in obcestnih zelenih pasov. Za vzdrževanje bo treba veliko okrasnih rastlin, ki se jih težko dobi in so drage, razen tega pa tudi vse ne odgovarjajo ostri klimi kočevske kotline. Zato se je društvo odločilo za lastno drevesnico oziroma vrtnarijo. Okoli letnega kopališča in športnih prostorov za tenis, odbojko, košarko itd. ter obrokih igrišč in prostorov telesno vzgojnega društva »Partizan« bo urejen lep park in sprehajališča. Dela za to so se že začela.

Društvo bo sodelovalo pri vseh delih z ljudsko oblastjo, da se bodo čimprej uredile higienske razmere Kočevja. Nujno potrebno je poleg mestnega vodovoda urediti predvsem kanalizacijo in očišči ti reko Binžo. Mestni ljudski odbor je v zadnjem času izdal več umestnih in potrebnih ukrepov. Poskrbeti pa bo treba, da bodo vsi, ki te ukrepe omalovažujejo, najstrože kaznovani. Navzlic temu, da je sedaj urejeno pobiranje in odvažanje smeti iz mesta, jih večina meščanov še vedno odmetuje po stari navadi

Ob šolskem polletju v Beli krajini

Ob zaključku prvega šolskega polletja je prav in potrebno, da se natančneje seznanimo z uspehi oziroma neuspehi naših osnovnih šol in gimnazij in da ugotovimo vzroke neuspehov. Le na ta način se bomo v prihodnjem polletju znali izogniti raznim nepravilnostim in dvigniti kakovost našega dela.

V čnomaljskem okraju je 33 osnovnih šol, pet nižjih gimnazij in višja gimnazija v Črnomlju. Osnovne šole obiskuje 2598 učencev, nižje gimnazije 694 dijakov, v višjih razredih gimnazije v Črnomlju pa je 134 dijakov.

Ugotoviti moramo, da se ogromna večina prosvetnih delavcev dobro zaveda svojega poslanstva in si vsestransko prizadeva dati učencu ono znanje, ki ga predpisuje učni načrt in ki ga narekuje današnje življenje. Navzlic temu pa z doseženimi uspehi na naših šolah ne moremo biti povsem zadovoljni. Povprečnega opazovalca bi 70- do 80-odstotni uspeh na osnovnih šolah kar zadovoljil. Toda če pregledamo nekoliko globlje onih dvajset do trideset odstotkov učencev, ki izkazujejo

nezadosten uspeh, opazimo, da so to predvsem učenci, ki zelo neredno obiskujejo pouk in katere starši preveč zapostujejo doma ter jim ne dajo niti toliko možnosti, da bi napisali domače naloge. Med temi so spet učenci onih staršev, ki ne prihajajo na roditeljske sestanke z izgovorom, da ni treba »uvajati novotarij«. Vsem onim staršem, ki v večini nezavedno grešijo pri vzgoji in nadaljnji izobrazbi svojih otrok, moramo povedati, da je življenje vedno zahtevnejše in da so že davno minuli časi, ko so nam zatrjevali, da je dovolj, če zna učenec brati, pisati in računati.

Tudi uspehi na nižjih gimnazijah nas ne morejo zadovoljiti, čeprav se iz leta v leto dvigajo. Predvsem se moramo zavedati, da nižje gimnazije niso namenjene samo onim učencem, ki žele nadaljevati študij, temveč spadajo nižji razredi gimnazij v obvezno sedem- oziroma osemletno šolanje. Mnogi učenci prinašajo v gimnazije miselnost svojih staršev, češ da je gimnazija nepotrebno zlo. Ravno takšni učenci so velika ovira, da ni vidnejših uspehov v gimnazijah. Prihajajo v šolo — tudi redno — toda ne uče se in se nečejo učiti. Zato ni prav nič čudnega, da imamo 93 ali 13,4% dijakov, ki imajo po pet in tudi več nezadostnih ocen. Če imajo nekateri dijaki že danes tako malomaren in brezbrizen odnos do učenja in s tem tudi do življenja, kakšen bo šele njihov poznejši odnos do dela, ki se mu bodo posvetili? V te probleme bi se bilo treba nekoliko bolj poglobiti in jih reševati na roditeljskih sestankih. Uspeh prav gotovo ne bo izostal, če se bodo tega z resno voljo oprijeli ne samo proforski zbori, temveč tudi starši dijakov.

Positivne uspehe ima v okraju 290 dijakov ali 40,3%, vseh ostalih 414 dijakov ali 59,7% pa ima nezadostne ocene. Te številke nas nikakor ne morejo zadovoljiti. Vsi, ki se količkaj zanimajo za učne uspehe naše mladine, predvsem starši in učitelji, so dolžni, da se temeljito pogloblje v to vprašanje in da skušajo najti prijeme, ki bodo našega dijaka-nižješolca dvignili in dvignili.

Z. T.

Kratke vesti

SKOPLJE. — Tudi v Makedoniji se pripravljajo na novo upravno-teritorialno razdelitev. Sedaj ima Makedonija 450 ljudskih odborov, po reorganizaciji pa bo imela 230 občinskih ljudskih odborov. Med drugim bodo zmanjšali tudi število okrajev tako, da bodo imeli od sedanjih 27 samo 18 okrajnih ljudskih odborov.

KOPER. — Tudi v Jugoslovanskem delu svobodnega tržaškega ozemlja je v razpravi osnutek družbenega plana, ki ga je sestavila uprava tega področja. Družbeni plan predvideva precejšnje povečanje proizvodnje in zmogljivosti podjetij istrskega okrožja.

PARACIN. — Te dni je minilo 40 let, kar je bila v Paracinu odprta prva steklarna v Srbiji. Ta steklarna je bila po osvoboditvi močno mehanizirana in njen delovni kolektiv si je že trikrat priboril prehodno zastavo zvezne vlade kot najboljši svoje stroke. Paraciška steklarna zalaga domače tržišče z 220 kvalitetnimi proizvodi, mnogo proizvodov pa izvažata tudi v tujino.

BEOGRAD. — Putnik pripravlja za februar in marec veliko skupinsko potovanje srbskih združnikov v Slovenijo in Hrvatsko. Nad dva tisoč združnikov bo obiskalo Zagreb, Reko, Opatijo, Postojno ter razna industrijska središča na Hrvatskem in v Sloveniji.

LONDON. — Organizacija Združenih narodov za znanost, prosveto in kulturo (UNESCO) je objavila 12-letni načrt za boj proti nepismenosti. Po podatkih te organizacije je na svetu še približno 1 milijardo 200 milijonov nepismenih. Največ jih je v Aziji, Afriki, in Južni Ameriki.

PARIZ. — Po vsej Zahodni Evropi so te dni divjali snežni viharji, ki so prinesli Franciji, Angliji in Škotski toliko snega kot ga že dolgo ne pominjajo. Tudi v obmorskih krajih Španije in Portugalske je snežilo, kar je redek vremenski pojav.

WASHINGTON. — Kljub močno razviti industriji tudi Anglijo tarejo velike finančne težave. Zaradi tega ji je ameriška vlada dodelila gospodarsko pomoč v znesku 300 milijonov dolarjev. Razen tega pa pričakujejo, da bo Anglija dobila tudi vojaško pomoč od Amerike.

NEW YORK. — Statistični urad Združenih narodov je izdal zanimivo poročilo koliko je proizvedla industrija vsega sveta v četrtem tromesečju leta 1950. Po teh podatkih je bila v tem času svetovna industrijska proizvodnja dvakrat večja kot v istem obdobju leta 1929. Med drugim je bilo na svetu v četrtem tromesečju leta 1950 izkopanega 1200 milijonov ton premoaga, (v vseh teh podatkih ništa všteti Sovjetska zveza in Kitajska) 93 milijonov ton železne rude, proizvedenega 140,9 milij. ton jekla.

Tekmovanje žena v kočevskem okraju

Plenum okrajnega odbora AFZ je 18. januarja zbral v Kočevju članice Izvršnega odbora AFZ. Žene so se pogovorile o dosedanjem in bodočem delu ter pripravah na volitve vaških odborov AFZ oz. sekcij Fronte. Žene kočevskega okraja so doslej dosegle lepe uspehe predvsem v organiziranju kuharskih in šiviljskih tečajev, ki jih imajo zdaj v okraju že 10, pripravljajo pa še nove kuharske tečaje.

Žene so sklenile na plenumu, da bodo vaški odbori AFZ tekmovali za vključitev novih žena v organizacijo, v dobri vzgoji šolskih otrok, pomoči pri razvoju združništva in vključevanju žena in deklet v članstvo splošnih kmečkih združenj.

Na plenumu je bil izvoljen novi odbor. Za predsednico žena kočevskega okraja je bila izvoljena znana politična delavka med ženami, tovarišica Pepca Debeljak, za novo sekretarko pa tovarišica Marija Pirnat, bivša partizanska borka in nosilka spomenice od leta 1941.

VOLKOVI V BELI KRAJINI

Z novozapadlim snegom, ki ga je letos tudi v Beli krajini, kjer so zime običajno zelo mile, zapadlo preko 30 cm, so se pojavili volkovi v Beli krajini v tolikšnem številu, da psi niso več varni pred njimi. Pogosti so primeri, da volkovi ponoči požrejo v eni sami vasi po več psov, ki so bili priklenjeni na verigo. Gospodarji so v strahu pred volkovi pričeli že noč zapirati pse čuvarje v hleve, skednje in druge zaprte prostore. Volkovi se zadržujejo zlasti v Veliki Kolpi in stikajo okrog hlevov. Ker so se volkovi v zadnjih treh letih preveč razmnožili, bi bilo potrebno organizirati najne veliko lovsko hajko. Gradaška lovsko družina pa jim bo pričela nastavljal zastrupljene vabe.

Pred volitvami občinskih odborov OF v Beli krajini

Volitve v vaške odbore OF so bile v Beli krajini po večini izvedene še v teku decembra lanskega leta. Ta mesec pa je posebej pripravam za izvedbo volitev v občinske odbore OF. Zadnje nedelje so bili sestanki v Semiču, Adlešcih, Vinici, Starem trgu, dočim je bil sestanek odbornikov vaških odborov OF za sektor Gradac, ki bi se moral vršiti v Podzemlju, preslabo organiziran in je bil pomnožno sklican v nedeljo 27. januarja. Zanimanje za volitve v občinske odbore OF je precejšnje. Člani OF predlagajo v odbore zares preizkušene borec za gospodarski in politični napredek Bele krajine.

Prekopa na razpotju

Toliko Prekopčanov prav gotovo še ni bilo na nobenem sestanku, kot jih je bilo 23. januarja zvečer, ko so sklicale sestanke množične organizacije. Prostor na Divjakova gostilna je bila nabito polna vročevrtnih, za ta sestanke posebej pripravljenih kričavev. No, tudi pametni možakarji in razsodni gospodarji na tem »bojevitem« sestanku niso bili v manjšini. Več kot sto vaščanov je med hurenjskim vpitjem »razpravljalo« o važnem vprašanju:

... h Kostanjevici ali St. Jerneju

Uvodna beseda predsednika krajevne ljudskega odbora je utonila med splošnim vpitjem, ki je šlo skozi ušesa. »Mi smo za St. Jernej!« so udarili Ostržičani. »Ker smo prvi pri plačilu in oddajah, mora naša beseda tudi nekaj veljati!« so se pribili.

»Saj ne gre za vas, gre za Prekopčane, ki so se razcepili na dva dela,« jim je bilo pojasnjeno.

»Mi smo pa že podpisali, kaj pa se hočete več?« je v en glas zavpila skupina pri vratih, ki je navdušena za priključitev h Kostanjevici.

Da, res, pred dnevi so na Prekopi pobirali podpise, češ, vsak se naj s podpisom izjavi, kam želi. In tako je nesrečni plebiscit razdelil Prekopčane na dva dela, kajti en del vaščanov, očitno pod vtisom trimesečne predhodne podtalne propagande, je podpisal za priključitev h Kostanjevici. Kdo je zbral podpise, s čigavim dovoljenjem in tudi kdo je podpisal, to je poglavje zase. Dovolj je, če povemo le to, da so podpisali tudi taki, ki se ne udeležujejo nobenih volitev, sedaj pa so kot murni priljezi na dan, misleč, da je napačil njihov čas. Kaže, da naša najnovejša zgodovina Prekopi ni vtisnila svoje pečate, kajti v vsaki drugi vasi novomeškega okraja bi bili vsi taki ljudje že davno onemogočeni.

Kolikor se je sploh dalo razločiti iz organiziranega vpitja pri vratih, naj bi govorili za priključitev h Kostanjevici sledeči razlogi:

Pokopališče, cerkev, vinogradi, ravno pot v Krško

»Pa davki so tam manjši in na orožne vaje ni treba iti« je hripavega grla iztisnila kot podkrepitev gornjega razloga rdečelčna ženska, ki je sedela na peči. Najbolj bojeviti v tej skupini je bil možak z dolgimi brki in v črni kučmi. Baje je zidar in zaslužni dneвно vsaj 500 din in zraven obvezno zahteva seveda še dobro hrano in pijačo. Kakšen interes ima tak človek za sedež bodoče občine, je težko ugotoviti.

Na odprtem partijskem sestanku IV. novomeškega terena

25. januarja zvečer je sklicala osnovna partijska organizacija IV. terena v sindikalnem domu odprt partijski sestanek, katerega se je udeležilo okrog 70 članov Partije in ostalih množičnih organizacij. Sestanek se je udeležil tudi sekretar mestnega komiteja KPS Miha Počrvina.

Na dnevnem redu je bila razprava o družbenem planu, o potrebi zboljšave nekaterih komunalnih naprav, o požitivni dela v množičnih organizacijah, o pripravah za volitve občinskih frontnih odborov in še o nekaterih drugih problemih.

Razprava o družbenem planu je bila živa in stvarna. Dokaz, da so naši delovni ljudje pravilno razumeli važnost uvažanja gospodarskega računa v vseh podjetjih. Mnoge skrbi, ali bodo nekatera podjetja, posebno manjša, sploh lahko še obstajala pod novimi pogoji. Izražena je bila bojazan, da bo prišlo do brezposelnosti, kar je seveda brez podlage. Če se bi res kje pokazalo, da je v podjetju nekaj preveč ljudi, je še vedno precej podjetij, ki iščejo delovno silo. Se pravi, povpraševanje po delovni sili je še vedno večje kot ponudba.

Na sestanku je bilo precej govora o raznih pomankljivostih komunalnih

Po daljšem vsesplošnem prerekanju so prišli do besede tudi pametnejši možakarji in gospodarsko razgledani vaščani. Razlogi, ki so jih navajali za priključitev k St. Jerneju naj bi bili predvsem gospodarski, geografski in politični.

»100 let smo bili pod St. Jernejem in nas nihče ni zapostavljal; po katastralnih mapah spadamo v St. Jernej in s priključitvijo naših vasi postane trg zaokrožena gospodarska celota, ki zajema vse šentjernejsko dolino; prometne zveze od nas so usmerjene v Novo mesto. Tam imamo okoližno in okrajno sodišče ter gimnazijo. Na sejmje gremo izključno v Novo mesto in tako lahko morebitne opravke na okraju opravimo mimogrede. Poleg tega pa bo šentjernejska občina ena najmočnejših v okraju in bo zato imela najmanjše doklade na davke.« Tako so utemeljevali ljudje, ki vidijo delj kot preko vaškega plota in ki so tudi dosedaj aktivno sodelovali z ljudsko oblastjo.

Najprej »Strah Gorjancev«, zdaj še zli duh Prekope ...

»Taki ste kakor kokoši, če prileti med nje kragulj in potem vreščijo in ne vedo ne kod ne kam,« je ocenil kričavo skupino pri vratih nek možakar. Ocena je bila pravilna, kajti čutilo se je, da je med to skupino res planil kragulj in jim zmešal razsodnost. Kot neviden zli duh je vplival na »pristaše« podpisovanja in jim iz veže vlival poguma za nastop. Kadar jim je tega le zmanjkalo, so smuknili iz sobe in se vračali z vzpodbudnim blagoslovom nevidnega duha. Toda ko jim je ni uspelo prepričati utemeljenih predlogov druge skupine, so se organizirano umaknili iz sobe. Pa ne za vedno. Spet so se vračali in končno se je za njimi tik pri vratih prikazal zli duh Prekope in pogledal po sobi kot premagani general na bojišče, kjer je izgubil bitko ...

Tak je bil sestanek na Prekopi, na katerem se je govorilo o priključitvi Prekope (druge vasi so se že davno odločile) bodisi k St. Jerneju ali h Kostanjevici. Neodpušljiva napaka bi bila, če bi množične organizacije in ljudska oblast pustili pri tako važni stvari govoriti sa-

V Gradacu so zborovali člani sindikatov

V soboto 19. januarja t. l. so v Gradacu v Beli krajini zborovali člani tamšnjih sindikalnih podružnic. Doslej so obstajale v Gradacu sindikalne organizacije za vsako obrniško panogo posebej. Zadnji občni zbor pa je združil vse člane gradskiških sindikatov v eno organizacijo. Občnega zbora so se pomostevilno udeležili člani sindikalnih podružnic z gradškega opekarskega, kamnoseškega podjetja, Deskega vzgajališča, gradškega Zitofonda in številni delavci ter obrtniki privatnega sektorja, ki so v članenju v sindikatu. Občni zbor je potekal v enodni žilji. Da se vse dosedaj ločene sindi-

naprav, zlasti vodovoda, čistoče v mestu ter potrebnih ukrepah za odpravo ali vsaj zmanjšanje teh nedostatkov. Razprava je tekla tudi o vzgoji mladine, o slabi udeležbi na množičnih sestankih ter drugih problemih IV. terena in vsega mesta. Med predlogi, ki so jih udeleženci sestanka sprejeli in katere bodo predložili ostalim organizacijam, so:

vsak naš delovni človek mora biti seznanjen z vsebino družbenega plana, ker je ta izredno važen za vse; za pomoč pri komunalnih delih se vsak partijec IV. terena zaveže napraviti vsaj pet prostovoljnih delovnih ur do konca februarja. Prizadevanje vseh članov za vpis v Društvo prijateljev mladine, pomoč organizaciji ZB, da bodo v njo vključeni vsi, ki imajo pogoje; pomoč Fronti pri izbiri kandidatov za občinski frontni odbor ter skrb za večjo udeležbo na množičnih sestankih.

Ceprav je bil odprt partijski sestanek prepozno sklican in dokaj skromno pripravljen, je dobro uspel. Se več takih sestankov, seveda ob večji udeležbi partijcev in nepartijcev, lahko samo pripomore k večji politični in gospodarski razgibanosti IV. terena.

mo ljudi, ki so ves čas narodnoosvobodilne borbe etali ob strani in tudi v nasprotnih vrstah, po vojni pa tudi niso veliko spremenili svojega mišljenja. Prav tako je bilo nepravilno dopustiti kakršno koli zbiranje podpisov, ker so pri tem možne največje zlorabe. Tiste, ki so na svojo roko pobirali podpise, je treba poklicati na zagovor in tudi pogledati njihovo preteklost. Mislimo, da imajo pri tako važni zadevi predvsem pravico govoriti člani množičnih organizacij, pri vsem tem vidijo jasno sliko našega gospodarskega razvoja in ne gledajo na to, ali ima ta in oni kakšno parcelo in osebnostni interes na tej ali oni strani. Prav tako pa je treba pri končni odločitvi, kam bo pripadala Prekopa, upoštevati skupno izjavo vseh članov Zveze borcev in Fronte, ki so jo dali članom okrajnega odbora OF iz Novega mesta: »Ne zapravite nas!« R.

Poštarji novomeškega okraja — prvi pri obračunu in delu

Med prvimi sindikalnimi podružnicami novomeškega okraja, ki polagajo obračune svojega dela, so po delu in izvršitvi občnega zbora prvi naši poštarji. Njihov občni zbor, ki so ga imeli v nedeljo 20. januarja v prostorih domačega Rdečega kotička, je bil lepa manifestacija celokupnega 80-članskega kolektiva. Okusno urejen prostor in lep kulturni program (nastopilo so pevci SKUD Dušan Jerab, tov. Gortner pa je recital Zupančičevo Našo besedo) je dvignil razpoloženje zbranih članov sindikata.

Predsednik tov. Rotarjeva, za njo pa tajnica tov. Šilova sta v poročilih obdelali bogato dejavnost podružnice. Imeli so 6 skupnih sestankov, vrsto študijskih sestankov, pozabili niso na prost. delo, pomagali so mladini v strokovnem izpopolnjevanju, članstvo je sodelovalo v delu množičnih organizacij, lani so opremili rdeči kotiček, prirejali izlete v ljubljansko opero in okolico Novega mesta. V raznih strokovnih tekmovanjih, ki so jih prirejali po šahovskem sistemu, so dosegli od 50 do 70% dosegljivih točk. Dobro so se postavili tudi v jubilejnih tekmovanjih na čast OF in JLA.

Diskusija, v kateri so člani podružnice nakazovali nove naloge in krepko grajali napake nekaterih članov odbora, je pokazala vsi članstva tega kolektiva. To sta podarila in pohvalila vsemu poštarjev tudi navzoča zastopnika republiškega odbora in poštne direkcije, ki sta čestitala njihovemu delu. Po volitvah so člani sprejeli vrsto zanimivih sklepov, s katerimi se med drugim obvezujejo, da bodo poživili politično delo v podružnici z novimi kvalitativnimi štud. sestanki in z udeležbo na pre-

kalne organizacije združijo v eno samo sindikalno podružnico gradskiških obrtnikov in delavcev. Pri volitvah so bili izvoljeni v upravni odbor sledeči tovariši: Sober Anton, Bajc Tone, Marentič Julij, Marentič Anton in Novak Anton. Vsako zgoraj omenjenih podjetij ima v upravnem odboru zastopancev vsaj enega člana. V nadzorni odbor so bili voljeni tovariši: Marentič Franc, Kokič Jože in Potočnik Anica, v tovariški razsodišče pa tovariša Sober Anton in Butala Nanda.

Občni zbor gradskiških sind. članov je podal tudi obračun blaginjskega poslovanja za vse doslej ločene podružnice. Člani pa so sprejeli sklep, da bodo pomagali pri dokončni ureditvi dvorane in odra v Domu ljudske prosvete, da bodo podpirali bolne in socialno šibke člane, prispevali pa tudi k izplačilu spomenika padlim borcem in vojniim žrtvam, ki krasí gradski trg.

Sklep, da bodo člani gradskiškega sindikata obrtnikov in delavcev, ki jih je v novozdruženih sindikalnih organizacijah preko 100, pomagali tudi pri ureditvi odra in dvorane v Domu ljudske prosvete, je pohvale vreden. Ze zaradi tega, ker je gradskiška igraška družina, članjena v KUD »Oton Zupančič«, ena najuglednejših v Beli krajini. Pravkar pripravljata tudi uprizoritve Nušičevega »Politikanta« v režiji Julija Hočevarja in Pavliniča Francija.

Gradaška opekarna razširja obrat

O gradskiški opekarni je bilo že čisto govora. Spada v vrsto okrajnih podjetij, a prizadeti in marljivo obratovodja opekarnarje Trebižan skrbi za podjetje in njegovo rast zares z navdušenjem, ki je vzgledno. Opekarna v Gradacu, ki jo je okrajni gradbeni odbor v Črnomlju obnovil pred dvema letoma (manjši obrat je obstajal že pred vojno), je prvotno pričela z izdelovanjem zidakov. Obratovodja Trebižan pa izpopolnjuje s svojim delavskim kolektivom tudi prve alme strojno naprave, da bo opekarna pričela še letos izdelovati tudi strešne opeke. Da bi dokazal, kako je tudi v Gradacu možno razviti socialistični sektor obrti, je na njegovo pobudo pričela gradskiška opekarna graditi veliko delavnico in peč za izdelovanje in zganje pečnic in glinastega posodja. Gradskiški keramiki so znani po vsej Beli krajini kot odlični delavci, nova keramična delavnica, ki je priključena gradskiški opekarni, pa bo gotovo vzbudila vse gradskiške keramike k tekmovanju za čim lepše in čim cenejše izdelke, ki jih še vedno prmanjkuje na našem trgu.

DOMA IN PO SVETU

Dve letalski nesreči v Ameriki. Pri spuščenju na letališče »Elizabeth« v državi New Jersey je 22. januarja strmoglavilo ameriško potniško letalo. Pet moških in 18 otrok je bilo mrtvih. Ker je pri eksploziji nastal požar, so se vnele tri stavbe. Pri reševanju je bilo ranjenih še 9 ljudi. Neko drugo letalo pa je strmoglavilo na Floridi, pri čemer je izgubilo življenje pet ljudi.

Minister, ki ima razumevanje za zaljubljenec. Venezuelski minister za pošto je velik prijatelj zaljubljenec. Pred kratkim je izdal uredbi, po kateri bodo v bodoče pisma zaljubljenec dostavljala za polovično poštnino. Uredba pa ima pogoj, da so taka pisma v rožnatih ovitkih in da ni v njih nicesar drugega razen zaljubljenec izpovedi.

Begunci v Nemčiji. Po zadnjem ljudskem štetju živi v Nemčiji 9.600.000 beguncev. Potemtakem je vsak peti prebivalec Nemčije begunec.

S pilinom solzivec nad pretepače. V brazilskem mestu Rio de Janeiro je nedavno prišlo do velikega pretepa med nogometno tekmo. Policija je morala uporabiti plin

solzivec, da je pomirila razgrete pretepače. Posledica pretepa je bilo veliko število ranjenih in poškodovanih.

Koroški Slovenci so dobili svojo knjigarno. Koroški Slovenci so dobili svojo knjigarno. Koroški Slovenci so dobili svojo knjigarno. Koroški Slovenci so dobili svojo knjigarno.

Novi vrsti domačih zdravil so začeli izdelovati v zagrebški tovarni »Pliva«. Eno zdravilo se imenuje suflakombin in bo v nekaterih primerih boleznih nadomestoval penicilin, druga pa se imenuje heksabankon, ki je učinkovito, a neškodljivo uspalno sredstvo.

V Beogradu cenijo pohištvo slovenskih tovarn. Pred kratkim je v Beogradu odprlo svojo poslovalnico podjetje »Les« iz Ljubljane, ki prodaja pohištvo raznih slovenskih tovarn pohištva. Že v prvih dneh je trgovina dosegla lep uspeh in je bilo veliko pohištva prodanega. Kupci za pohištvo se oglašajo tudi iz notranjosti Ljudske republike Srbije.

103-letni pretepač pred sodiščem. V Santiagu v državi Čile (Južna Amerika) je moral pred sodišče 103-letni Juan Guzan, ker je v pretepu pobil na tla in hudo ranil nekoga 28-letnega fanta. Debelo je pogledal policijski komisar, ko je ugotovil, da se je obtoženi Juan rodil v novembru 1848.

Incident s škofom Vovkom v Novem mestu

Dne 20. januarja se je generalni vikar in zastopnik ljubljanske škofije Anton Vovk odpravil v spremstvu kanonika dr. Kimovca in župnika Campe z vlakom v vas Stopiče pri Novem mestu zaradi neke cerkvene svečanosti.

Na postaji v Novem mestu so škofa Vovka spoznali sestra in nekateri sorodniki žrtev, ki so padle v vojni po zaslugi izdajalske vloge in aktivnosti nekaterih duhovnikov iz tega kraja. Okrog teh sorodnikov se je kmalu zbrala množica okrog 150 oseb, ki je začela škofa psovati zaradi reakcionarne dejavnosti duhovščine. Množica je bila tudi pod neposrednim vtisom dejstev s procesa, ki je bil štiri dni prej zoper prodekana Siraja iz Trebnjega in na katerem je bilo odkrito, da je Siraj ovajal pristaše osvobodilnega boja, od katerih so štiri ustrelili Italijani, devet pa so jih internirali. Razen tega je škof Vovk znan kot človek, ki je bil med vojni povezan z izdajalsko »belo gardo«.

Pri demonstraciji proti Vovku je prišlo do greda ravnanja, tako da sta bila laže ranjena škof kakor tudi zastavnik Ljudske milice Ivan Tavčar, ki je ščitil škofa. Organom oblasti je uspelo Vovka potegniti iz množice in ga zaščititi. Škofu so takoj nudili zdravniško pomoč. Oblastva so izvedla preiskavo.

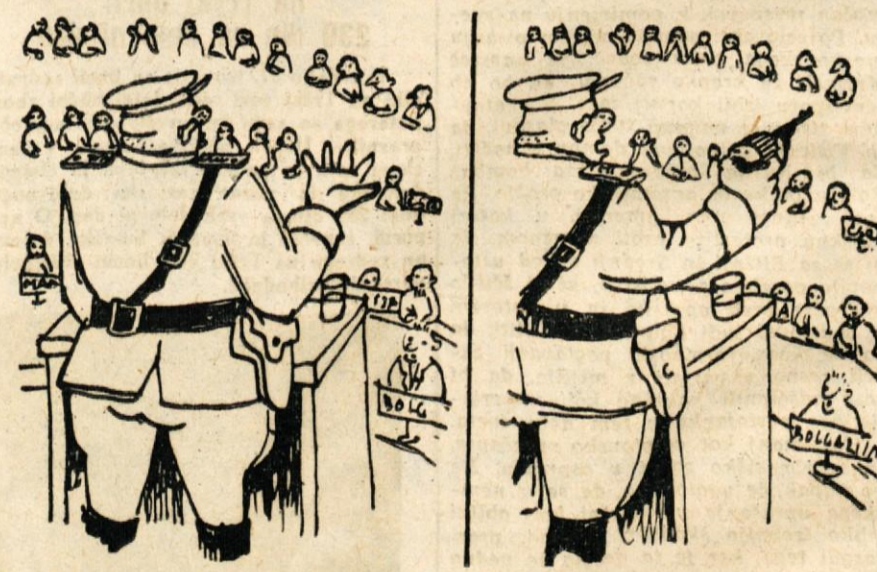
Zima, delo in pesem v gozdovih Roga

Navzlic debelemu snegu in mrazu delo v Rogu ni zamrlo. Nasprotno, skupine pridnih sekačev na sečiščih krepko vlečejo žage in vihte sekire, da odmeva po gozdu. Nedaleč stran vlačijo volzniki debele hlode iz dolin in skalnatih grap. Po snegu gre to veliko laže kot v kopnem.

Dvanajst je ura! Dnevna akordna obezva je dosežena ali pa kmalu. Treba je malo oddiha in kaj prigrizniti. Okrog velikega ognja posejedo znani udarniki Henigman, Markovič, Senica, Kotar, Avguštin in drugi. Vsa bi pričakoval, da bodo po napornem delu najprej jedli. Toda ne! Pesem zadoni, domača pesem, pesem svobodnega delavca-udarnika, ki je s pesmijo na ustih juril na sovražnikovo utrjeno gnezdo med narodnoosvobodilno borbo, danes pa prav tako s pesmijo na ustih zavestno dela in ustvarja... Pesem je lepa in ubrana. Z zadovoljstvom spoznaš, da niso v gozdu samo dobri delavci, ampak tudi dobri pevci. Prav veseli bi jih bili, če bi prišli včasih tudi v vas in zapeli tako lepo, kot zapojejo utrjeni po delu svojim tovarišem v gozdu.

Tudi zima je prinesla svoje čare v prostrane roške gozdove.

V deželi „miru“

Tovariši, mi smo za mir, vam pravim, za mir...!! Mir tam zadaj!

Franček Saje:

Belogardistični štajerski bataljon

hoteli in mogli verjeti. V nedeljo proti večeru je odšla s Kala v Češko vas tričlanska patrolja: Tone Ilovar iz Novega mesta, Alojz Novšak z Grčvrha pri Mirni peči in Miklič, sin mlinarja na Radulji pod Trebelnem. Na poti je ta trojica naletela na šentrupetske belogardiste, ki so jo zajeli in proti jutru 15. junija zaklali. Zaklane partizane so ljudje našli šele čez kakih deset dni v neki grapi, pokrite z dračjem, ter jih dostojneje pokopali kar v gozdu.

Po izjavi več prič je pri tem umoru kumoval tudi župnik Komljanec, saj je zgodaj zjutraj prišel iz gozda, kjer se je zgodil zločin. Nato se je odpravil maševat na podružnico v Doljno Stražo, potlej odhitel v Novo mesto in se vrnil z akademikom Ivanom Mihevcem, da bi mu pomagal pri belogardistični mobilizaciji. Dopoldne pa je župnik Komljanec, očitno zaradi slabe vesti, kmetu Janezu Parklju iz Prečne, ki ga je zjutraj videl prihajati z morišča, pripovedoval, da mu je davi komandant belogardistov povedal, da so ponoči ujeli tri partizane in jih ubili. Parkelj je pred sodiščem z začudenjem pristavil: »Zakaj je komandant prišel to povedati Komljanecu, ne vem; videti pa je bilo, da sta imela že zvezo, če mu je to pravil.«²¹

Po tem boju se je župnik Komljanec podvzval, da bi čimprej izvršil svojo nalogo. Zato je še isti dan popoldne belogardistom v prečenski občini pisмено sporočil, da se v njihovi fari nahaja vojska generala Mihajloviča. Pozval jih je naj se tudi oni odzovejo pozivu ter odidejo v borbo proti partizanom. Zavoju tega naj zvečer pridejo na razgovor v župnišče. Eno pismo, naslovljeno na Franca Somraka, kmetkega sin s Kala, je prišlo v roke tudi komljanec.²²

Zadeva z župnikom Komljancem je bila v glavnem razčiščena. Njegovi šentrupetski pomagači pri belogardistični mobilizaciji so zjutraj zahrbtno umorili tri partizane, kar je partizanski vod zvedel že okrog polne istega dne. Sedaj je Komljanec hotel k morilcem partizanov poslati še svoje vojskače. Partizani so sklenili, da morajo to Komljančevo namero za vsako ceno preprečiti.

V mraku se je pri Komljanecu v župnišču res zbralo nekaj belogardističnih somišljenikov iz prečenske fare, oboženi šentrupetčani pa so okrog župnišča postavili straže in zasede. Ko so zvečer prišli v Prečno tudi partizani, da razbijejo sestanke in aretirajo župnika kot kolovodjo belega izdajstva, so jih ljudje opozorili na za-

sede. Partizanski oddelek je počakal na odhod obožanih belogardistov in nato stopil v župnišče. Tu so partizani našli samega župnika Komljanca s kupom belogardističnih letakov, noticami s sestanka in s skicirnim govorom. Po teh beležkah je Komljanec še pred dobre pol ure prečenskim članom Katoliške akcije in drugim zvestim fantom nročal, da morajo budno zasledovati vse pristaše osvobodilnega gibanja. V duhu pisanja »Svobodne Slovenije« in govora dr. Kreka iz Londona jim je zatrjeval, da so vsi partizani obsojeni na smrt ter da general Mihajlovič to že izvršuje v krajih, kjer ima oblast.

Partizanska patrolja je župnika Komljanca aretirala. Čez dva dni ga je naglo vojno sodišče z njegovimi sodelavci na Hmeljniku obsodilo na smrt zaradi organiziranja belogardističnega izdajstva in poslednega sodelovanja ter odobravanja umora treh partizanov. Župnik Jožef Kres iz Vavte vasi pa upa, da bo Komljanec proglašen za »mučenca za vero in svetnik«. S tem je bila belogardistična organizacija za zmeraj strta tudi v prečenski okolici Štajerski bataljon pa ni ves čas svojega obstoja dobil iz Prečne niti ene puške in niti enega moža.

²⁰ Uhanova popisuje te dogodke pod datumom 10. junija 1942, čeprav so se začeli nekaj dni prej in trajali vsaj do 18. junija.

²¹ Sodni spis zoper Murglja, okrajno sodišče v Novem mestu, Ko 230/46/78.

²² Sodni spis zoper Murglja, okrajno sodišče v Novem mestu, Ko 230/46/78 str. 46.

